ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 23ης Σεπτεμβρίου 2004*

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-435/02 και C-103/03,

με αντικείμενο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, τις οποίες υπέβαλαν το Landgericht Essen (Γερμανία) και το Landgericht Hagen (Γερμανία), με διατάξεις της 25ης Νοεμβρίου 2002 και της 11ης Φεβρουαρίου 2003 που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 2 Δεκεμβρίου 2002 και στις 5 Μαρτίου 2003 αντίστοιχα, στο πλαίσιο της δίκης

Axel Springer AG

κατά

Zeitungsverlag Niederrhein GmbH & Co. Essen KG (C-435/02),

και

Axel Springer AG

κατά

Hans-Jörgen Weske (C-103/03),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, F. Macken και N. Colneric, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs,
γραμματέας: R. Grass,

αφού το αιτούν δικαστήριο ενημερώθηκε ότι το Δικαστήριο προτίθεται να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας,

αφού οι κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ενδιαφερόμενοι κλήθηκαν να υποβάλουν τις τυχόν παρατηρήσεις τους εν προκειμένω,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

1 Οι αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορούν τον έλεγχο του κύρους της οδηγίας 90/605/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 1990, για την τροποποίηση του πεδίου εφαρμογής των οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ περί των ετησίων και περί των ενοποιημένων λογαριασμών αντιστοίχως (ΕΕ L 317, σ. 60).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ αφενός της εταιρίας Axel Springer AG (στο εξής: Springer) και της εταιρίας Zeitungsverlag Niederrhein GmbH & Co. Essen KG (στο εξής: Zeitungsverlag) (C-435/02) και αφετέρου της Springer και του H.-J. Weske, διαχειριστή της εταιρίας Radio Ennepe-Ruhr-Kreis mbH & Co. KG (στο εξής: Radio Ennepe) (C-103/03), σχετικά με το ζήτημα των αιτήσεων της Springer με τις οποίες αυτή ζήτησε να λάβει γνώση των ετήσιων λογαριασμών της Zeitungsverlag και της Radio Ennepe.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική ρύθμιση

3 Κατά το άρθρο 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης ΕΚ [νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 44, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', ΕΚ], το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εργάζονται για την κατάργηση των περιορισμών της ελευθερίας εγκαταστάσεως, συντονίζοντας, κατά το αναγκαίο μέτρο και με τον σκοπό να τις καταστήσουν ισοδύναμες, τις εγγυήσεις που απαιτούν τα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιριών κατά την έννοια του άρθρου 58, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 48, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ) για την προστασία των συμφερόντων τόσο των εταίρων όσο και των τρίτων.

4 Σκοπός της οδηγίας 90/605 είναι η τροποποίηση του πεδίου εφαρμογής, μεταξύ άλλων, της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, που βασίζεται στο άρθρο 54, παράγραφος 3, περίπτωση ζ', της Συνθήκης, περί των ετησίων λογαριασμών εταιριών ορισμένων μορφών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 17, στο εξής: τέταρτη οδηγία για τις εταιρίες).

5 Η τέταρτη οδηγία για τις εταιρίες επιβάλλει μέτρα συντονισμού των εθνικών διατάξεων που αφορούν τους ετήσιους λογαριασμούς των κεφαλαιουχικών εταιριών. Όσον αφορά τη Γερμανία, εφαρμόζεται επί των ακολούθων μορφών εταιριών: της Aktiengesellschaft (ανώνυμης εταιρίας), της Kommanditgesellschaft auf Aktien (ετερόρρυθμης μετοχικής εταιρίας) και της Gesellschaft mit beschränkter Haftung (εταιρίας περιορισμένης ευθύνης).

6 Τα άρθρα 1 και 2 της οδηγίας 90/605 επεκτείνουν την εφαρμογή των μέτρων συντονισμού της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες σε ορισμένες μορφές προσωπικών εταιριών, μεταξύ των οποίων στην Kommanditgesellschaft (ετερόρρυθμη εταιρία), ιδίως όταν όλοι οι απεριορίστως ευθυνόμενοι εταίροι της εταιρίας αυτής είναι κεφαλαιουχικές εταιρίες που έχουν συσταθεί υπό μία από τις μορφές που παρατίθενται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως.

7 Έτσι, η οδηγία 90/605 επεκτείνει, όσον αφορά τη Γερμανία, την εφαρμογή των μέτρων συντονισμού που επιβάλλει η τέταρτη οδηγία για τις εταιρίες, μεταξύ άλλων, στις εταιρίες που έχουν τη μορφή απλής ετερόρρυθμης εταιρίας των οποίων όλοι οι απεριορίστως ευθυνόμενοι εταίροι έχουν τη μορφή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης (στο εξής: GmbH & Co. KG).

8 Η μορφή αυτή εταιρίας υπόκειται στο εξής, μεταξύ άλλων, στις διατάξεις του άρθρου 47, παράγραφος 1, της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες, όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρο 38, παράγραφος 3, της έβδομης οδηγίας 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1983, που βασίζεται στο άρθρο 54, παράγραφος 3, περίπτωση ζ', της Συνθήκης, για τους ενοποιημένους λογαριασμούς (ΕΕ L 193, σ. 1), το οποίο ορίζει:

«Οι ενοποιημένοι λογαριασμοί νόμιμα εγκεκριμένοι, η ενοποιημένη έκθεση διαχειρίσεως και το πιστοποιητικό ελέγχου του υπεύθυνου για τον έλεγχο των ενοποιημένων λογαριασμών δημοσιεύονται από την επιχείρηση που έχει καταρτίσει τους ενοποιημένους λογαριασμούς όπως προβλέπει η νομοθεσία του κράτους μέλους που διέπει την επιχείρηση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας 68/151/ΕΟΚ.

Όταν, ωστόσο, η επιχείρηση που έχει καταρτίσει τους ενοποιημένους λογαριασμούς δεν έχει μία από τις εταιρικές μορφές που αναφέρονται στο άρθρο 4 και δεν της επιβάλλεται από την εθνική της νομοθεσία υποχρέωση δημοσιεύσεως των εγγράφων της παραγράφου 1 αντίστοιχη με την υποχρέωση που προβλέπει το άρθρο 3 της οδηγίας 68/151/ΕΟΚ, η επιχείρηση αυτή οφείλει, τουλάχιστον, να θέτει αυτά τα έγγραφα στη διάθεση του κοινού στην έδρα της. Αντίγραφο των εγγράφων αυτών πρέπει να χορηγείται μετά από σχετική αίτηση. Το αντίτιμο για το αντίγραφο αυτό δεν πρέπει να υπερβαίνει το διοικητικό κόστος του.»

9 Κατά το άρθρο 3, παράγραφοι 1 έως 3, της πρώτης οδηγίας 68/151/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 9ης Μαΐου 1968, περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιριών, κατά την έννοια του άρθρου 58, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 80, στο εξής: πρώτη οδηγία για τις εταιρίες):

«1. Σε κάθε κράτος μέλος ανοίγεται φάκελος είτε σε κεντρικό μητρώο είτε σε εμπορικό μητρώο ή μητρώο εταιρειών, για κάθε καταχωριζομένη εταιρία.

2. Όλες οι πράξεις και όλα τα στοιχεία που υπόκεινται σε δημοσιότητα δυνάμει του άρθρου 2 τίθενται στον φάκελο ή καταχωρίζονται στο μητρώο το αντικείμενο των καταχωρίσεων στο μητρώο πρέπει οπωσδήποτε να εμφαίνεται στον φάκελο.

3. Πλήρη αντίγραφα ή αποσπάσματα των αναφερομένων στο άρθρο 2 πράξεων ή στοιχείων, πρέπει να είναι δυνατόν να λαμβάνονται ταχυδρομικώς κατόπιν γραπτής αιτήσεως , χωρίς τα τέλη εκδόσεως των αντιγράφων αυτών να δύνανται να υπερβαίνουν το διοικητικό κόστος.

[...]»

10 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της πρώτης οδηγίας για τις εταιρίες προβλέπει:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε η υποχρέωση δημοσιότητος των εταιρειών να περιλαμβάνει τουλάχιστον τις ακόλουθες πράξεις και στοιχεία:

[...]

στ) Τον ισολογισμό και τον λογαριασμό αποτελεσμάτων κάθε χρήσεως [...]».

Η εθνική ρύθμιση

11 Με την απόφαση της 22ας Απριλίου 1999, C-272/97, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 1999, σ. I-2175), το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία 90/605 δεν μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο της Γερμανίας εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

12 Η γερμανική νομοθεσία, ειδικότερα δε ο Handelsgesetzbuch (γερμανικός εμπορικός κώδικας, στο εξής: HGB), τροποποιήθηκε έκτοτε προκειμένου, στο εξής, να επεκταθούν τα μέτρα συντονισμού της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες στην GmbH & Co. KG (άρθρο 264 a του HGB).

13 Η νέα αυτή νομοθεσία προβλέπει επιπροσθέτως διοικητικά πρόστιμα σε περίπτωση παραβάσεως των επιβαλλομένων υποχρεώσεων, τα οποία ανέρχονται σε 2 500 ευρώ το ελάχιστο έως 25 000 ευρώ το μέγιστο και καταλογίζονται από το Amtsgericht (Γερμανία), δικαστήριο που είναι επιφορτισμένο με την τήρηση του εμπορικού μητρώου.

14 Τα πρόστιμα αυτά ωστόσο δεν μπορούν να επιβληθούν παρά μόνον κατόπιν αιτήσεως ενώπιον του δικαστηρίου αυτού. Αντιθέτως, δεν προβλέπεται περιορισμός όσον αφορά την ιδιότητα των προσώπων που δικαιούνται να υποβάλουν τέτοια αίτηση ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, οπότε οποιοσδήποτε μπορεί να υποβάλει αίτηση (άρθρα 335 a και 335 bis του HGB).

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

15 Με αιτήσεις της ενώπιον των αντίστοιχων κατά τόπον αρμοδίων Amtsgerichte, η Springer ζήτησε να υποχρεωθούν επ' απειλή χρηματικής ποινής η Zeitungsverlag και η Radio Ennepe, επιχειρήσεις δραστηριοποιούμενες στον τομέα των εκδόσεων και του Τύπου η πρώτη και στις ραδιοφωνικές εκπομπές η δεύτερη, να προσκομίσουν τους ετήσιους λογαριασμούς τους, προκειμένου να μπορέσει η Springer να τους εξετάσει.

16 Τα επιληφθέντα δικαστήρια δέχθηκαν τις αιτήσεις αυτές εκδίδοντας διατάξεις με τις οποίες απήγγειλαν τα αιτηθέντα μέτρα, επιβάλλοντας στους διαχειριστές των εταιριών αυτών, Glandt και H.-J. Weske αντίστοιχα, διοικητικό πρόστιμο 5 000 ευρώ σε περίπτωση που δεν προσκομίσουν τα εν λόγω έγγραφα εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

17 Επειδή οι ετήσιοι αυτοί λογαριασμοί δεν προσκομίσθηκαν εντός της ταχθείσας προθεσμίας, τα πρόστιμα επιβλήθηκαν με μεταγενέστερες διατάξεις.

18 Η Zeitungsverlag και ο Glandt καθώς και ο H.-J. Weske άσκησαν τότε αντίστοιχες προσφυγές κατά των τελευταίων αυτών διατάξεων ενώπιον των αντίστοιχων αιτούντων δικαστηρίων.

19 Τα δικαστήρια αυτά εκτιμούν ότι οι υποθέσεις των οποίων έχουν επιληφθεί δημιουργούν αμφιβολίες ως προς το κύρος της οδηγίας 90/605.

20 Στην υπόθεση C-435/02, το Landgericht Essen αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συμβιβάζεται η οδηγία 90/605 [...], σε συνδυασμό με το άρθρο 47 της οδηγίας 78/660 [...], με το θεμελιώδες κοινοτικό δικαίωμα της επαγγελματικής ελευθερίας, καθόσον με τις διατάξεις αυτές επιβάλλεται στις ετερόρρυθμες εταιρίες στις οποίες ομόρρυθμος εταίρος είναι εταιρία περιορισμένης ευθύνης η υποχρέωση να δημοσιοποιούν τους ετήσιους λογαριασμούς και τις ετήσιες εκθέσεις τους, αν ληφθεί κυρίως υπόψη το γεγονός ότι δεν προβλέπεται κανείς περιορισμός όσον αφορά τον κύκλο των προσώπων που δικαιούνται να λάβουν γνώση των εγγράφων αυτών;

2) Συμβιβάζεται η οδηγία 90/605 [...], σε συνδυασμό με το άρθρο 47 της οδηγίας 78/660 [...], με τα θεμελιώδη κοινοτικά δικαιώματα της ελευθερίας του Τύπου και της ελεύθερης ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, καθόσον με τις διατάξεις αυτές επιβάλλεται στις ετερόρρυθμες εταιρίες στις οποίες ομόρρυθμος εταίρος είναι εταιρία περιορισμένης ευθύνης και οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα του τύπου, των εκδόσεων ή στον ραδιοτηλεοπτικό τομέα η υποχρέωση να

δημοσιοποιούν τους ετήσιους λογαριασμούς και τις ετήσιες εκθέσεις τους, αν ληφθεί κυρίως υπόψη το γεγονός ότι δεν προβλέπεται κανείς περιορισμός όσον αφορά τον κύκλο των προσώπων που δικαιούνται να λάβουν γνώση των εγγράφων αυτών;

3) Συμβιβάζεται η οδηγία 90/605 [...] με τη γενική αρχή της ισότητας, καθόσον περιάγει σε δυσμενέστερη θέση τις ετερόρρυθμες εταιρίες στις οποίες ομόρρυθμος εταίρος είναι εταιρία περιορισμένης ευθύνης έναντι των ετερόρρυθμων εταιριών στις οποίες ομόρρυθμος εταίρος είναι φυσικό πρόσωπο, όταν ιδίως οι δανειστές της πρώτης από τις αναφερθείσες ετερόρρυθμες εταιρίες προστατεύονται, λόγω της υποχρεώσεως της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης για δημοσιότητα των λογαριασμών της, καλύτερα απ' ό,τι οι δανειστές της ετερόρρυθμης εταιρίας στην οποία ο ομόρρυθμος εταίρος, ως φυσικό πρόσωπο, δεν υπέχει καμία υποχρέωση δημοσιότητας;»

21 Στην υπόθεση C-103/03, το Landgericht Hagen αποφάσισε επίσης να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει τα ίδια τρία προδικαστικά ερωτήματα των οποίων προηγείται ένα ακόμη ερώτημα που έχει ως εξής:

«Δύναται η Ευρωπαϊκή Κοινότητα να στηριχθεί στο άρθρο 54, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με την παράγραφο 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης ΕΚ προς έκδοση της οδηγίας 90/605 [...] καίτοι η οδηγία αυτή παρέχει δικαίωμα ενημερώσεως και σε μη χρήζοντες προστασίας τρίτους;»

22 Ενόψει της συνάφειάς τους, οι υποθέσεις C-435/02 και C-103/03 συνεκδικάζονται προς διευκόλυνση της εκδόσεως διατάξεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

23 Εκτιμώντας ότι η απάντηση στο πρώτο ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπόθεση C-103/03 μπορεί σαφώς να συναχθεί από την απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1997, C-97/96, Daihatsu Deutschland (Συλλογή 1997, σ. I-6843), και ότι οι απαντήσεις στα άλλα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στην υπόθεση C-435/02 δεν αφήνουν καμία εύλογη αμφιβολία, το Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του, ενημέρωσε τα αιτούντα δικαστήρια ότι πρόκειται να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη και κάλεσε τους ενδιαφερόμενους που αναφέρονται στο άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου να καταθέσουν τις τυχόν παρατηρήσεις τους επί του θέματος.

24 Όσον αφορά την υπόθεση C-435/02, το Συμβούλιο απάντησε στην πρόσκληση του Δικαστηρίου, δηλώνοντας ότι δεν είχε αντίρρηση να αποφανθεί το Δικαστήριο με αιτιολογημένη διάταξη. Αντιθέτως, για τις υποθέσεις C-435/02 και C-103/03, η Zeitungsverlag και ο H.-J. Weske εξέφρασαν σχετικές αντιρρήσεις, αναφερόμενοι στα επιχειρήματα που προέβαλαν με τις γραπτές παρατηρήσεις τους. Ωστόσο, τα στοιχεία αυτά δεν οδηγούν το Δικαστήριο στο να αποστεί της προκείμενης διαδικασίας.

Επί του πρώτου ερωτήματος στην υπόθεση C-103/03

25 Με το πρώτο ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπόθεση C-103/03 το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν μπορούσε να εκδοθεί νομίμως βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης η οδηγία 90/605, κατά το μέτρο που απορρέει από αυτήν ότι έχει τη δυνατότητα να λάβει γνώση των ετήσιων λογαριασμών και των εκθέσεων διαχειρίσεως των μορφών εταιριών που αναφέρονται σε αυτή οποιοσδήποτε χωρίς να υποχρεούται να προβάλλει δικαίωμα ή συμφέρον που να δικαιολογεί την προστασία.

26 Ο H.-J. Weske υποστηρίζει ότι ο κύκλος των τρίτων που χρήζουν προστασίας βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης περιλαμβάνει τα πρόσωπα που έχουν πραγματική έννομη σχέση με την εταιρία καθώς και αυτούς που προτίθενται να αποδείξουν αυτή τη σχέση και συνεπώς περιλαμβάνει επίσης τους εταίρους, τους υπαλλήλους ή τους ενδεχόμενους δανειστές.

27 Η διάταξη αυτή δεν επιτρέπει, ωστόσο, να καθοριστεί ο κύκλος των τρίτων κατά τρόπο ώστε να περιλαμβάνει κάθε πρόσωπο, υπό οποιαδήποτε ιδιότητα. Η ευρεία ερμηνεία της έννοιας των τρίτων, την οποία υιοθετεί η προπαρατεθείσα απόφαση Daihatsu Deutschland, γεννά επιφυλάξεις.

28 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση, όπως υποστηρίζουν το Συμβούλιο και η Επιτροπή, ότι η απάντηση στο ερώτημα αυτό μπορεί να συναχθεί σαφώς από την προπαρατεθείσα απόφαση Daihatsu Deutschland.

29 Από τις σκέψεις 19 και 20 της εν λόγω αποφάσεως προκύπτει πράγματι ότι ακόμα και το γράμμα του άρθρου 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης αναφέρεται στον σκοπό της προστασίας των συμφερόντων των τρίτων γενικώς, χωρίς να διακρίνει ή να αποκλείει ορισμένες κατηγορίες εξ αυτών, οπότε η έννοια του τρίτου κατά το άρθρο αυτό δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στους πιστωτές της εταιρίας.

30 Στη σκέψη 21 της αποφάσεως αυτής, το Δικαστήριο έκρινε επιπροσθέτως ότι ο σκοπός της άρσεως των περιορισμών της ελευθερίας εγκαταστάσεως, ο οποίος ανατίθεται με το άρθρο 54, παράγραφοι 1 και 2, υπό ευρύτατη έννοια στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή, δεν μπορεί να φαλκιδευτεί από τις διατάξεις του άρθρου 54, παράγραφος 3, της Συνθήκης, καθόσον οι διατάξεις αυτές περιορίζονται στη μη αποκλειστική απαρίθμηση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν προς επίτευξη αυτού του σκοπού, όπως βεβαιώνει η χρήση της λέξεως «ιδίως» στο εν λόγω άρθρο 54, παράγραφος 3.

31 Το Δικαστήριο εξάλλου ρητά αποφάνθηκε με τη σκέψη 22 της εν λόγω αποφάσεως ότι οι διατάξεις του άρθρου 3 της πρώτης οδηγίας για τις εταιρίες, που προβλέπουν την τήρηση δημοσίου μητρώου στο οποίο πρέπει να καταχωρίζονται όλες οι πράξεις και τα στοιχεία που υπόκεινται σε δημοσιότητα, καθώς και τη δυνατότητα οποιουδήποτε προσώπου να ζητεί αντίγραφο των ετησίων λογαριασμών δι' αλληλογραφίας, επιβεβαιώνουν τη βούληση, που εκφράζεται με την τέταρτη αιτιολογική σκέψη, διασφαλίσεως της ενημερώσεως παντός τρίτου που δεν γνωρίζει ή που δεν είναι σε θέση να γνωρίζει επαρκώς τη λογιστική και οικονομική κατάσταση της εταιρίας.

32 Με την ίδια σκέψη, το Δικαστήριο προσέθεσε ότι η βούληση αυτή εκφράζεται επίσης στις αιτιολογικές σκέψεις της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες με τις οποίες διαπιστώνεται η ανάγκη διαμορφώσεως εντός της Κοινότητας ισοδυνάμων ελαχίστων νομικών προϋποθέσεων σχετικά με την έκταση των δημοσιευομένων από τις ανταγωνιστικές εταιρίες οικονομικών πληροφοριών (βλ., ιδίως, τρίτη αιτιολογική σκέψη).

33 Επομένως, από την προπαρατεθείσα απόφαση Daihatsu Deutschland προκύπτει σαφώς ότι οι υποχρεώσεις σε θέματα δημοσιότητας που προβλέπονται από το άρθρο 3 της πρώτης οδηγίας για τις εταιρίες, στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 47, παράγραφος 1, της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες και οι οποίες επεκτείνονται με την οδηγία 90/605 και σε ορισμένες μορφές προσωπικών εταιριών, όπως η εν λόγω εταιρία στην κύρια δίκη, προϋποθέτουν ότι έχει τη δυνατότητα να λάβει γνώση των ετήσιων λογαριασμών και της εκθέσεως διαχειρίσεως των μορφών εταιριών που αναφέρονται στην εν λόγω οδηγία οποιοσδήποτε χωρίς να υποχρεούται να προβάλει δικαίωμα ή συμφέρον που να δικαιολογεί την προστασία.

34 Από τις σκέψεις 21 και 22 της εν λόγω αποφάσεως σαφώς επίσης προκύπτει ότι η κοινοτική πράξη που επιβάλλει αυτές τις υποχρεώσεις σε θέματα δημοσιότητας θα μπορούσε να εκδοθεί βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης, καθόσον η διάταξη αυτή, η οποία απονέμει ευρεία εξουσία στον κοινοτικό νομοθέτη, αναφέρει τον σκοπό της προστασίας γενικώς των συμφερόντων των τρίτων χωρίς να διακρίνει ή να εξαιρεί κάποια κατηγορία από αυτούς,

οπότε η έννοια του τρίτου κατά το άρθρο αυτό καλύπτει οποιονδήποτε τρίτον. Συνεπώς, η έννοια αυτή πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως και να καλύπτει ιδίως τους ανταγωνιστές των οικείων εταιριών.

35 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπόθεση C-103/03 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 90/605 μπορούσε να εκδοθεί νομίμως βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης στον βαθμό που προκύπτει από αυτήν ότι οποιοσδήποτε έχει τη δυνατότητα να λάβει γνώση των ετήσιων λογαριασμών και των εκθέσεων διαχειρίσεως των μορφών εταιριών που αναφέρονται σε αυτήν χωρίς να υποχρεούται να προβάλει δικαίωμα ή συμφέρον που να δικαιολογεί προστασία.

Επί των δυο πρώτων ερωτημάτων της υποθέσεως C-435/02 και επί του δεύτερου και τρίτου ερωτήματος της υποθέσεως C-103/03

36 Με τα δύο πρώτα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στην υπόθεση C-435/02 και με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-103/03, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, τα αιτούντα δικαστήρια ρωτούν κατ' ουσίαν αν συμβιβάζεται η οδηγία 90/605 με το θεμελιώδες κοινοτικό δικαίωμα της επαγγελματικής ελευθερίας και της ελευθερίας του Τύπου, στον βαθμό που προκύπτει από αυτήν ότι έχει τη δυνατότητα να λάβει γνώση των ετήσιων λογαριασμών και εκθέσεων διαχειρίσεως των εταιριών που έχουν μια από τις μορφές εταιρίας που παρατίθενται σ' αυτήν και που δραστηριοποιούνται, όπως εν προκειμένω, στον τομέα του τύπου, των εκδόσεων ή των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών, οποιοσδήποτε χωρίς να υποχρεούται να προβάλει δικαίωμα ή συμφέρον που να δικαιολογεί την προστασία,.

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

37 Η Zeitungsverlag και ο H.-J. Weske υποστηρίζουν ότι η οδηγία 90/605, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες, επιδιώκει ένα θεμιτό σκοπό γενικού συμφέροντος, καθόσον οι υποχρεώσεις δημοσιότητας που προβλέπει αποσκοπούν στην προστασία των εταίρων, των υπαλλήλων και των δανειστών της εταιρίας.

38 Το ότι περιλαμβάνονται στον κύκλο των προσώπων που μπορούν να λάβουν γνώση των οικείων εγγράφων όλοι οι ενδιαφερόμενοι, συμπεριλαμβανομένων των ανταγωνιστών, αποτελεί δυσανάλογο βάρος σε σχέση ιδίως με το θεμιτό συμφέρον της εταιρίας να κρατήσει απόρρητα ορισμένα δεδομένα. Ως προς το σημείο αυτό, η οδηγία 90/605 δεν συμβιβάζεται με την κοινοτική αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας και είναι, κατά συνέπεια, ανίσχυρη.

39 Η Zeitungsverlag και ο H.-J. Weske προβάλλουν επίσης ότι η ελευθερία εκφράσεως, ως θεμελιώδης αρχή του κοινοτικού δικαίου, προστατεύει το σύνολο των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων Τύπου, και δη τις επιχειρήσεις ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών.

40 Εφόσον η οδηγία 90/605 και η τέταρτη οδηγία για τις εταιρίες δεν καθορίζουν ειδική προστασία των επιχειρήσεων Τύπου και ραδιοφωνικών εκπομπών θεσπίζοντας εξαιρέσεις στις υποχρεώσεις δημοσιότητας που προβλέπουν δεν συμβιβάζονται με την ελευθερία εκφράσεως.

41 Η Βελγική Κυβέρνηση προβάλλει ότι η υποχρέωση δημοσιότητας των ετησίων λογαριασμών που επιβάλλει η οδηγία 90/605 δικαιολογείται από το γεγονός ότι, για

τις εταιρίες που αφορά, οι τρίτοι διαθέτουν έναντι του εταίρου περιορισμένο μόνο δικαίωμα ασκήσεως προσφυγής, καθόσον αυτός είναι νομικό πρόσωπο περιορισμένης ευθύνης.

42 Η Επιτροπή αναφέρεται στις τρεις πρώτες αιτιολογικές σκέψεις της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες, από τις οποίες προκύπτει, ιδίως, ότι οι διατάξεις περί δημοσιότητας των ετήσιων λογαριασμών και της εκθέσεως διαχειρίσεως επιβάλλονται τότε μόνον όταν οι μορφές εταιριών στις οποίες εφαρμόζονται δεν παρέχουν καμία εγγύηση στους τρίτους εκτός από την εταιρική περιουσία τους και διαπιστώνεται η ανάγκη διαμορφώσεως εντός της Κοινότητας ισοδυνάμων ελαχίστων νομικών προϋποθέσεων σχετικά με την έκταση των δημοσιευομένων από τις ανταγωνιστικές εταιρίες οικονομικών πληροφοριών.

43 Το ότι περιλαμβάνονται, ιδίως, οι ανταγωνιστές στον κύκλο των προσώπων που δικαιούνται να λάβουν γνώση των εγγράφων αυτών αποτελεί μέσο αναγκαίο και συγχρόνως ενδεδειγμένο για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκεται τόσο από τις ανωτέρω αιτιολογικές σκέψεις όσο και από το άρθρο 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης, όπως έχει ερμηνευθεί με την προπαρατεθείσα απόφαση Daihatsu Deutschland, δηλαδή, η προστασία όχι μόνον των τρίτων, αλλά και των εταίρων.

44 Η Επιτροπή υποστηρίζει ακόμη ότι στο ερώτημα σχετικά με τη γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου της επαγγελματικής ελευθερίας εμπεριέχεται εν προκειμένω το ερώτημα σχετικά με τη γενική αρχή της ελευθερίας του Τύπου.

45 Το Συμβούλιο προβάλλει ότι η οδηγία 90/605 δεν συνιστά δυσανάλογη και ανεπίτρεπτη παρέμβαση θίγουσα την υπόσταση του δικαιώματος της ελεύθερης ασκήσεως των επαγγελματικών δραστηριοτήτων.

46 Ακόμη, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι η επιβαλλόμενη από την οδηγία 90/605 υποχρέωση δημοσιότητας ουδόλως θίγει την ελευθερία του Τύπου, την οποία εγγυάται το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθόσον δεν έχει καμία επίδραση στο περιεχόμενο των πληροφοριών ή των ιδεών που δημοσιοποιούνται από εταιρία που αφορά η εν λόγω οδηγία.

Απάντηση του Δικαστηρίου

47 Εισαγωγικά, πρέπει να τονιστεί ότι το ερώτημα εάν συμβιβάζονται με την ελευθερία εκφράσεως οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται στις εν λόγω προσωπικές εταιρίες σε θέματα δημοσιότητας συγχέεται με το αν συμβιβάζονται οι υποχρεώσεις αυτές με την ελεύθερη άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Πράγματι, οι υποχρεώσεις αυτές εφαρμόζονται σε κάθε επιχείρηση που λειτουργεί με ορισμένη εταιρική μορφή, ανεξάρτητα από τη φύση των δραστηριοτήτων της. Δεν έχουν, εξάλλου, αρκούντως ειδικούς και απευθείας δεσμούς με δραστηριότητα σχετική με την ελευθερία εκφράσεως. Πρόκειται, όντως, κατ' ουσίαν, για ρύθμιση που θίγει τις ενδιαφερόμενες εταιρίες, ανεξαρτήτως της οικονομικής δραστηριότητας που ασκούν.

48 Το Δικαστήριο έκρινε ότι τόσο το δικαίωμα της ιδιοκτησίας όσο και η ελεύθερη άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων αποτελούν γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου. Εντούτοις, σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, μπορούν να επιβληθούν περιορισμοί στις αρχές αυτές, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί αντιστοιχούν πράγματι σε σκοπούς γενικού συμφέροντος επιδιωκομένους από την Κοινότητα και δεν συνιστούν, σε σχέση προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, δυσανάλογη και ανεπίτρεπτη παρέμβαση που να θίγει την ίδια την υπόσταση των δικαιωμάτων αυτών (βλ., αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-280/93, Γερμανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-4973, σκέψη 78, και της 10ης Ιουλίου 2003, C-20/00 και C-64/00, Booker Aquaculture και Hydro Seafood, Συλλογή 2000, σ. I-7411, σκέψη 68 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

49 Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, ακόμη και αν υποτεθεί ότι οι εν λόγω υποχρεώσεις δημοσιότητας των υποθέσεων της κύριας δίκης έχουν αρκούντως σημαντική και ευθεία επίδραση στην ελεύθερη άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων, ο περιορισμός τον οποίο ενέχουν, ιδιαίτερα όσον αφορά το δικαίωμα της επιχειρήσεως να τηρεί απόρρητα ορισμένα δεδομένα ενδεχομένως ευαίσθητα, φαίνεται εν πάση περιπτώσει να είναι δικαιολογημένος.

50 Πράγματι, από τις τρεις πρώτες αιτιολογικές σκέψεις της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες προκύπτει ότι οι διατάξεις περί δημοσιότητας που αυτή επιβάλλει σε ορισμένες μορφές κεφαλαιουχικών εταιριών επιδιώκουν τον διπλό σκοπό γενικού συμφέροντος του άρθρου 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης, δηλαδή, αφενός, την προστασία των τρίτων από τους οικονομικούς κινδύνους που ενέχουν οι μορφές εταιριών που δεν παρέχουν καμία εγγύηση στους τρίτους εκτός από την εταιρική περιουσία τους και, αφετέρου, τη διαμόρφωση εντός της Κοινότητας ισοδυνάμων ελαχίστων νομικών προϋποθέσεων σχετικών με την έκταση των δημοσιευομένων από τις ανταγωνιστικές εταιρίες οικονομικών πληροφοριών.

51 Σύμφωνα τις πρώτες πέντε αιτιολογικές σκέψεις, η οδηγία 90/605 αποσκοπεί στην αποτροπή της πρακτικής που ακολουθεί σημαντικός και ολοένα αυξανόμενος αριθμός εταιριών που επιδιώκουν την καταστρατήγηση της ρυθμίσεως διά της συστάσεως υπό τη μορφή προσωπικών εταιριών, στις οποίες όλοι οι απεριορίστως ευθυνόμενοι εταίροι είναι οργανωμένοι με τη μορφή κεφαλαιουχικής εταιρίας, προκειμένου έτσι να αποφύγουν την υπαγωγή τους, ως προς τα θέματα δημοσιότητας, στις διατάξεις που αφορούν τις εταιρίες αυτές, με αυτή δε την πρακτική καταστρατηγείται ο ανωτέρω σκοπός της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες που επιδιώκει την προστασία των τρίτων από τους οικονομικούς κινδύνους που ενέχουν οι μορφές εταιριών που δεν παρέχουν καμία εγγύηση στους τρίτους εκτός από την εταιρική περιουσία τους.

52 Κατά συνέπεια, τα μέτρα που επιβάλλει η οδηγία 90/605 ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στους σκοπούς του άρθρου 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης και, επομένως, στους σκοπούς γενικού συμφέροντος που επιδιώκει η Κοινότητα υπό την έννοια της νομολογίας που παρατέθηκε στη σκέψη 48 της παρούσας διατάξεως.

53 Η ενδεχόμενη βλάβη που θα προέκυπτε από τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται από αυτούς τους κανόνες σχετικά με τα θέματα δημοσιότητας είναι, εξάλλου, περιορισμένης φύσεως. Πράγματι, είναι αμφίβολο αν με τους κανόνες αυτούς μπορεί ενδεχομένως να τροποποιηθεί η θέση ως προς τον ανταγωνισμό των ενδιαφερομένων εταιριών, αντιθέτως με την περίπτωση της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Γερμανία κατά Συμβουλίου (σκέψη 81).

54 Η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώνεται από τις ίδιες τις διατάξεις της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες, ιδίως δε από τα άρθρα της 11, 27 και 44 έως 47, που προβλέπουν τη δυνατότητα μειώσεως των πληροφοριών που πρέπει να περιλαμβάνονται στους ετήσιους λογαριασμούς και στην έκθεση διαχειρίσεως των εταιριών ώστε να μην υπερβαίνουν τα αριθμητικά όρια ορισμένων κριτηρίων καθώς και τη δημοσιότητα των λογαριασμών των εταιριών αυτών. Επιπλέον, το άρθρο 45 της οδηγίας αυτής έχει ως σκοπό, ιδίως, να αποφεύγεται η πρόκληση σοβαρής βλάβης στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις εξαιτίας της δημοσιότητας ορισμένων δεδομένων.

55 Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι, κατά το άρθρο 46 της εν λόγω οδηγίας, οι ενδείξεις που πρέπει οπωσδήποτε να περιλαμβάνονται στην έκθεση διαχειρίσεως μπορούν να δοθούν κατά τρόπο γενικό, έτσι ώστε, αντιθέτως με όσα προβάλλουν η Zeitungsverlag και ο H.-J. Weske, δεν παρίσταται ανάγκη να αναφερθούν με λεπτομερή τρόπο ορισμένα ευαίσθητα δεδομένα τα οποία θα μπορούσαν να αποκαλύψουν, π.χ., την βάση υπολογισμού των τιμών.

56 Εξάλλου, η δημοσιότητα των ετήσιων λογαριασμών των κεφαλαιουχικών εταιριών που είναι οι μοναδικοί απεριορίστως ευθυνόμενοι εταίροι προσωπικής εταιρίας από αυτές που αφορά η οδηγία 90/605, όπως αυτή που συστήθηκε υπό τη μορφή της επίδικης στις υποθέσεις της κύριας δίκης GmbH & Co. KG, εν προκειμένω εταιριών περιορισμένης ευθύνης, παρέχει αφ' εαυτή πληροφορίες για την κατάσταση των εν λόγω εταίρων και όχι για την κατάσταση της εν λόγω προσωπικής εταιρίας. Ουδόλως καθίσταται επομένως περιττή η δημοσίευση των ετήσιων λογαριασμών της τελευταίας αυτής εταιρίας.

57 Εξάλλου, το άρθρο 57 α που προστέθηκε στην τέταρτη οδηγία για τις εταιρίες από το άρθρο 1, σημείο 4, της οδηγίας 90/605 επιτρέπει στις προσωπικές εταιρίες όπως η επίδικη στις υποθέσεις της κύριας δίκης GmbH & Co. KG να απαλλαγούν από τις υποχρεώσεις σε θέματα δημοσιότητας αν οι λογαριασμοί τους πρέπει να δημοσιευθούν μαζί με τους λογαριασμούς ενός από τους απεριορίστως ευθυνόμενους εταίρους τους ή αν περιλαμβάνονται στους ενοποιημένους λογαριασμούς ομίλου εταιριών.

58 Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, η υποχρέωση που επιβάλλεται στις προσωπικές εταιρίες που έχουν την ίδια νομική μορφή με την εν λόγω GmbH & Co. KG των υποθέσεων της κύριας δίκης σε θέματα δημοσιότητας των ετήσιων λογαριασμών και της εκθέσεως διαχειρίσεως δεν συνιστά δυσανάλογη και ανεπίτρεπτη παρέμβαση που θίγει την ίδια την υπόσταση του δικαιώματος της ελεύθερης ασκήσεως των επαγγελματικών δραστηριοτήτων.

59 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στα δύο πρώτα ερωτήματα που έχουν υποβληθεί στην υπόθεση C-435/02 καθώς και στο δεύτερο και τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-103/03 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι από την εξέτασή τους, υπό το πρίσμα των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου περί ελεύθερης ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας και περί ελευθερίας εκφράσεως, δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος της οδηγίας 90/605.

Επί του τρίτου ερωτήματος στην υπόθεση C-435/02 και επί του τέταρτου ερωτήματος στην υπόθεση C-103/03

60 Με το τρίτο ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπόθεση C-435/02 και με το τέταρτο ερώτημα στην υπόθεση C-103/03, τα αιτούντα δικαστήρια ρωτούν κατ' ουσίαν αν η

οδηγία 90/605 συμβιβάζεται με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, κατά το μέτρο που έχει ως αποτέλεσμα την επιβολή υποχρεώσεων δημοσιοποίησης των ετήσιων λογαριασμών στις απλές ετερόρρυθμες εταιρίες των οποίων όλοι οι απεριορίστως ευθυνόμενοι εταίροι είναι εταιρίες που έχουν συσταθεί υπό τη μορφή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης. Οι εταιρίες αυτές θα μειονεκτούσαν έτσι έναντι των απλών ετερόρρυθμων εταιριών των οποίων τουλάχιστον ένας απεριορίστως ευθυνόμενος εταίρος είναι φυσικό πρόσωπο και στις οποίες δεν επιβάλλονται οι υποχρεώσεις αυτές, παρ' όλον ότι οι δανειστές των εταιριών που έχουν συσταθεί υπό την πρώτη μορφή προστατεύονται καλύτερα απ' ό,τι οι δανειστές των εταιριών που έχουν συσταθεί υπό τη δεύτερη μορφή, διότι οι εταίροι τους, επειδή είναι εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, υποβάλλονται στις υποχρεώσεις δημοσιότητας στις οποίες δεν υποβάλλονται τα φυσικά πρόσωπα.

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

61 Η Zeitungsverlag και ο H.-J. Weske υποστηρίζουν ότι οι εν λόγω διατάξεις δημοσιότητας ενέχουν σημαντική άνιση μεταχείριση μεταξύ αφενός των απλών ετερόρρυθμων εταιριών στις οποίες ένας τουλάχιστον εταίρος είναι απεριορίστως ευθυνόμενο φυσικό πρόσωπο και αφετέρου των εταιριών στις οποίες όλοι οι απεριορίστως ευθυνόμενοι εταίροι είναι εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, όπως η GmbH & Co. KG, και η κατάσταση αυτή συνεπάγεται για τις τελευταίες σημαντικά μειονεκτήματα.

62 Το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι από τις τρεις πρώτες αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας 90/605 προκύπτει ότι αντικείμενο αυτής αποτελεί η συμπλήρωση του κενού των διατάξεων της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες, το οποίο θεωρήθηκε από τον νομοθέτη ως αντίθετο με το πνεύμα και τους σκοπούς της τελευταίας, καθόσον σε ολοένα αυξανόμενο αριθμό εταιριών ομοίων με τις εν λόγω ετερόρρυθμες εταιρίες των υποθέσεων της κύριας δίκης δεν επιβάλλονταν οι υποχρεώσεις δημοσιότητας, παρ' όλον ότι οι δανειστές τους έχουν τη δυνατότητα να κινηθούν μόνον εναντίον των απεριορίστως ευθυνόμενων εταίρων που είχαν συσταθεί υπό τη μορφή εταιριών περιορισμένης ευθύνης και οι οποίες, κατά συνέπεια, δεν παρείχαν καμία άλλη εγγύηση προς τους τρίτους πέραν της εταιρικής τους περιουσίας.

63 Ως προς τους τρίτους, υφίσταται ουσιώδης διαφορά μεταξύ αυτών των ετερορρύθμων εταιριών και των ετερορρύθμων εταιριών των οποίων τουλάχιστον ένας εταίρος είναι φυσικό πρόσωπο και ευθύνεται με ολόκληρη την προσωπική του περιουσία για τα χρέη της εταιρίας.

64 Συνεπώς, δικαιολογείται αντικειμενικά η επιβολή υποχρεώσεων δημοσιότητας στις ετερόρρυθμες εταιρίες των οποίων όλοι οι απεριορίστως ευθυνόμενοι εταίροι έχουν τη μορφή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, όπως η GmbH & Co. KG, και όχι στις λοιπές ετερόρρυθμες εταιρίες.

65 Η Επιτροπή αναφέρεται στην ίδια αντικειμενική διάκριση που υφίσταται μεταξύ των διαφόρων ετερορρύθμων εταιριών και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η οδηγία 90/605 δεν εισάγει διακρίσεις.

Απάντηση του Δικαστηρίου

66 Πρέπει να υπομνησθεί, εισαγωγικά, ότι η γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, που αποτελεί μία από τις θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού δικαίου, επιβάλλει να μην αντιμετωπίζονται κατά διαφορετικό τρόπο όμοιες καταστάσεις ούτε κατά όμοιο τρόπο διαφορετικές καταστάσεις, εκτός αν μια τέτοιου είδους αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικά (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2004, C-304/01, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-7655, σκέψη 31).

67 Πάντως, όπως προκύπτει από τη σκέψη 51 της παρούσας διατάξεως, η διάκριση που επιχειρείται με την οδηγία 90/605 μεταξύ ετερορρύθμων εταιριών, όπως η GmbH &

Co. KG, τις οποίες αφορά και ετερορρύθμων εταιριών στις οποίες ένας τουλάχιστον από τους απεριορίστως ευθυνόμενους εταίρους τους είναι φυσικό πρόσωπο και οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, στηρίζεται στην άποψη ότι η πρώτη κατηγορία των εταιριών αυτών ενέχει εμμέσως τους ίδιους κινδύνους για τους τρίτους με τις κεφαλαιουχικές εταιρίες τις οποίες αφορά η τέταρτη οδηγία για τις εταιρίες, δηλαδή ότι αυτές δεν παρέχουν προς τους τρίτους καμία εξασφάλιση πέραν της εταιρικής περιουσίας, ενώ τούτο δεν ισχύει στην περίπτωση της δεύτερης κατηγορίας των απλών ετερόρρυθμων εταιριών.

68 Πράγματι, η οδηγία 90/605 ακολουθεί την ίδια λογική της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες, επιδιώκοντας να αποτρέψει την καταστρατήγησή της και ως προς την οποία λειτουργεί, συναφώς, καθαρά συμπληρωματικά. Υπό την έννοια αυτή, η οδηγία 90/605 συμπληρώνει την τέταρτη οδηγία για τις εταιρίες, ούτως ώστε το προνόμιο της περιορισμένης ευθύνης, το οποίο απολαμβάνουν ορισμένες μορφές εταιριών, να αντισταθμίζεται από την κατάλληλη δημοσιότητα, σκοπός της οποίας είναι η προστασία των συμφερόντων των τρίτων.

69 Η διάκριση στην οποία προέβη η οδηγία 90/605 μεταξύ των δύο κατηγοριών απλών ετερορρύθμων εταιριών, που αναφέρονται στη σκέψη 67 της παρούσας διατάξεως με σκοπό τη σύνδεση του πεδίου εφαρμογής της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες και των υποχρεώσεων δημοσιότητας που επιβάλλονται από την οδηγία αυτή δικαιολογείται, επομένως, αντικειμενικά από λόγους προστασίας των συμφερόντων των τρίτων και η προστασία αυτή αποτελεί τον θεμελιώδη σκοπό της οδηγίας 90/605 και της τέταρτης οδηγίας για τις εταιρίες.

70 Η εκτίμηση αυτή δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση στην περίπτωση που αναφέρουν τα αιτούντα δικαστήρια, κατά την οποία οι δανειστές των απλών ετερόρρυθμων εταιριών τους οποίους αφορά η οδηγία 90/605 απολαύουν ήδη προστασίας διότι οι εταίροι τους υπόκεινται, όντας εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, στις υποχρεώσεις δημοσιότητας που προβλέπονται από την τέταρτη οδηγία για τις εταιρίες, ενώ αντιθέτως οι υποχρεώσεις αυτές δεν επιβάλλονται στα φυσικά πρόσωπα.

71 Πράγματι, όπως κρίθηκε ανωτέρω με τη σκέψη 56 της παρούσας διατάξεως, η δημοσιότητα των ετήσιων λογαριασμών των κεφαλαιουχικών εταιριών που είναι οι μοναδικοί απεριορίστως ευθυνόμενοι εταίροι προσωπικής εταιρίας από τις αναφερόμενες στην οδηγία 90/605, όπως η εν λόγω συσταθείσα υπό τη μορφή της GmbH & Co. KG στις υποθέσεις της κύριας δίκης, εν προκειμένω εταιριών περιορισμένης ευθύνης, δεν παρέχει η ίδια πληροφορίες παρά μόνον για την κατάσταση των εν λόγω εταίρων και όχι για την κατάσταση της προσωπικής εταιρίας.

72 Κατόπιν των προεκτεθέντων, δεν προκύπτει ότι η οδηγία 90/605 παραβιάζει την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

73 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-435/02 και στο τέταρτο ερώτημα στην υπόθεση C-103/03 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι από την εξέτασή τους, όσον αφορά το δικαίωμα της ίσης μεταχειρίσεως, δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος της οδηγίας 90/605.

Επί των δικαστικών εξόδων

74 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς το Δικαστήριο αποφαίνεται:

1) **Η οδηγία 90/605/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 1990, για την τροποποίηση του πεδίου εφαρμογής των οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ περί των ετησίων και περί των ενοποιημένων λογαριασμών αντιστοίχως, μπορούσε να εκδοθεί νομίμως βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης ΕΚ [νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 44, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', ΕΚ] κατά το μέτρο που προκύπτει από αυτήν ότι έχει τη δυνατότητα να λάβει γνώση των ετήσιων λογαριασμών και των εκθέσεων διαχειρίσεως των μορφών εταιριών που αφορά οποιοσδήποτε χωρίς να υποχρεούται να προβάλει δικαίωμα ή συμφέρον που να δικαιολογεί την προστασία.**

2) **Από την εξέταση των δύο πρώτων ερωτημάτων στην υπόθεση C-435/02 και του δεύτερου και τρίτου ερωτήματος στην υπόθεση C-103/03 σχετικά με τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου της ελευθερίας ασκήσεως των επαγγελματικών δραστηριοτήτων και της ελευθερίας εκφράσεως δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος της οδηγίας 90/605.**

3) **Από την εξέταση του τρίτου ερωτήματος στην υπόθεση C-435/02 και του τέταρτου ερωτήματος στην υπόθεση C-103/03 σχετικά με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος της οδηγίας 90/605.**

(υπογραφές)